

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ
З ЗАГАЛЬНОЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
для студентів спеціальності 016 – «Спеціальна освіта (логопедія)»**

Теоретико-методологічні основи психології

1. Предмет психології як науки.
2. Поняття про розвиток, дозрівання і ріст.
3. Фактори психічного розвитку: спадковість, середовище, активність.
4. Методологічні проблеми психології.
5. Методи психології.
6. Принципи психічного розвитку.
7. Закономірності психічного розвитку.
8. Критерії психічного розвитку.
9. Рівні психічного (розумового) розвитку за Л.С. Виготським.
10. Поняття про вік. Основні підходи та критерії вікової періодизації (К. Бюлер, Б. Заззо, П.П. Блонський, З. Фройд, Л. Кольберг, Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін та ін.).
11. Передумови виникнення дитячої психології як самостійної науки в кінці ХІХ століття (І.Ф. Герберт, К.Д. Ушинський, У. Джеймс, Г. Мюнстенберг, В. Прейєр та ін.).
12. Виникнення та розвиток вікової психології на початку ХХ століття (Ст. Холл, Е. Мейман, Д. Селі, В. Штерн, Е. Клапаред, К. Бюлер, Ш. Бюлер та ін.).
13. Біологічний підхід до розвитку (теорія рекапітуляції Ст. Холла, теорія дозрівання А. Гезелла, етологічна теорія К. Лоренца).
14. Психодинамічний підхід до розвитку (теорія психосексуального розвитку З. Фройда, психосоціальна теорія Е. Еріксона).
15. Біхевіористичний підхід до розвитку (теорія оперантного обумовлення Б. Скіннера, соціально-когнітивна теорія А. Бандури).
16. Когнітивно-генетичний підхід до розвитку (теорія розвитку дитячого інтелекту Ж. Піаже, теорія обробки інформації).
17. Контекстуальний підхід до розвитку (культурно-історична теорія Л.С. Виготського, теорія екологічних систем У. Бронфенбреннера).
18. Теорія конвергенції В. Штерна.
19. Теорія морального розвитку Л. Кольберга.
20. Теорії розвитку у вітчизняній психології (С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв, О.В. Запорожець, Б.Г. Ананьєв, П.Я. Гальперін, О.В. Петровський, Д.Б. Ельконін, Г.С. Костюк та ін.).

21. Етапи соціалізації особистості в концепції О.В. Петровського.
22. Взаємозв'язок навчання та розвитку особистості: основні концепції (Е. Торндайк, Ж. Піаже, Л.С. Виготський).
23. Формування Я-концепції в онтогенезі.

Психологія пренатального розвитку

24. Пренатальний ріст та розвиток дитини.
25. Вплив факторів середовища на внутрішньоутробний розвиток дитини.
26. Становлення психіки в період пренатального розвитку.
27. Стадії перебігу пологів. Можливі післяпологові ускладнення.

Психологія дитинства

28. Психологічна характеристика періоду новонародженості. Безумовні рефлекси та їх значення для психічного розвитку людини.
29. Особливості спілкування у немовлячому віці.
30. Формування передумов розвитку мови у немовлячому віці.
31. Розвиток рухів та дій у немовлят.
32. Розвиток орієнтації в оточуючому світі (сенсорний та перцептивний розвиток) у немовлячому віці.
33. Когнітивний розвиток у немовлячому віці. Поняття про знаково-символічну функцію свідомості.
34. Соціальний та емоційний розвиток у ранньому віці.
35. Особливості когнітивного розвитку в ранньому віці.
36. Мовний розвиток у ранньому віці. Якісні і кількісні характеристики словникового запасу дітей раннього віку.
37. Розвиток особистості у ранньому віці. Криза 3-х років.
38. Гра як основний рушій розвитку у дошкільному дитинстві.
39. Розвиток пізнавальних процесів у дошкільному віці.
40. Соціалізація та розвиток особистості у дошкільному віці. Ідентифікація та его-ідентичність.
41. Роль та значення дошкільних закладів у психічному розвитку дитини.
42. Психологічний аналіз кризи 6-7 років.
43. Готовність дитини до навчання у школі: основні критерії.
44. Навчання та когнітивний розвиток у молодшому шкільному віці.
45. Розвиток емоційно-вольової та мотиваційної сфер у молодшого школяра.
46. Колектив та розвиток особистості у молодшому шкільному віці.
47. Обдарованість та розвиток здібностей молодшого школяра.
48. Причини та шляхи подолання шкільної неуспішності.

Психологія підлітка

49. Особливості взаємин підлітка з соціальним оточенням. Особистісно-

інтимне спілкування.

50. Розвиток емоційно-вольової сфери у підлітковому віці.
51. Теоретичні підходи до проблеми підліткової кризи (Ст. Холл, Е. Шпрангер, В. Штерн, Ш. Бюлер, Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін).
52. Сучасні погляди на підлітковий вік та кризу підліткового віку.
53. Особливості когнітивного розвитку у підлітковому віці.
54. Моральний розвиток у підлітковому віці (Л. Кольберг, Л.І. Божович).
55. Акцентуації характеру в підлітковому віці.

Психологія ранньої юності

56. Взаємини старшокласників з однолітками та дорослими. Любов і дружба в ранній юності.
57. Когнітивний розвиток у період ранньої юності.
58. Особливості емоційно-вольової сфери у період ранньої юності.
59. Становлення особистості в ранній юності. Внутрішня позиція і формування життєвих планів.
60. Особистісне та професійне самовизначення. Етапи становлення професійного самовизначення.

Психологія зрілості

61. Фізичний та когнітивний розвиток у період ранньої дорослості.
62. Психосоціальний розвиток у період ранньої дорослості.
63. Розвиток особистості у період ранньої дорослості.
64. Вплив навчання на інтелектуальний розвиток дорослих.
65. Професійна підготовка та вибір професійного шляху у ранньому дорослому віці.
66. Сім'я і батьківство. Гендерна рівність, прийняття гендерних ролей та стратегії сімейного виховання.
67. Причини та наслідки кризи середнього віку.
68. Фізіологічна стабільність та здоров'я в період середньої дорослості.
69. Середня дорослість: особливості емоційного та когнітивного розвитку.
70. Розвиток особистості та кар'єрний ріст в період середньої дорослості.

Геронтопсихологія

71. Загальна характеристика періоду пізньої зрілості.
72. Старіння: фізіологічні, психологічні та соціальні причини.
73. Пізнавальні та когнітивні процеси у період пізньої зрілості.
74. Особистісний та соціальний розвиток у похилому віці.
75. Екзистенційна криза розвитку у похилому віці: шляхи подолання.
76. Завершення життєвого шляху: проблеми помирання та смерті.

Загальні теоретико-методологічні положення педагогічної психології

77. Предмет психології виховання і навчання. Основні підходи до визначення предмету педагогічної психології (В.А. Крутецький, В.В. Давидов, І.О. Зимня, Т.В. Габай та ін.)
78. Завдання педагогічної психології.
79. Методологічні принципи і методи педагогічної психології.
80. Основні проблеми педагогічної психології.
81. Взаємозв'язок педагогічної та вікової психології.
82. Педагогічна психологія і педагогіка: міжпредметні зв'язки та межі наукових практик.
83. Основні категорії педагогічної психології.
84. Історія виникнення педагогічної психології як науки.
85. Теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського.
86. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна, Н.Ф. Талізінної та ін.
87. Теорія формування у дітей системи наукових понять В.В. Давидова.
88. Теорія проблемного навчання Л.В. Занкова, А.М. Матюшкіна, Т.В. Кудрявцев.
89. Поняття навчальної діяльності, научіння, навчання і учіння (А.К. Маркова, Н.Ф. Талізінна, М.В. Савчин).
90. Основні підходи до визначення научіння (Л.Б. Ітельсон, І.О. Зимня, К.К. Платонов, Н.Ф. Талізінна, Р.С. Немов, М.В. Савчин).
91. Види научіння.
92. Механізми научіння.
93. Класифікація типів научіння (за В.Д. Шадріковим).
94. Соціально-психологічні чинники успішності научіння.
95. Психологічні теорії учіння.

Психологія навчання

96. Зміст і сутність категорії навчання.
97. Навчання як умова розвитку. Проблема співвідношення навчання, виховання і розвитку.
98. Дослідження впливу різних методів навчання на розвиток (Б.Г. Ананьєв, А.А. Люблінська).
99. Структура (компоненти) навчальної діяльності.
100. Типи та психологічні моделі навчання.
101. Співвідношення понять: знання, уміння, навичка.
102. Напрямки розвитку сучасного навчання.
103. Навчання дітей в немовлячому віці.
104. Види научіння на початковому етапі життя людини.

105. Научіння в ранньому віці. Від наочно-дійового до наочно-образного мислення.
106. Організація спілкування дитини раннього віку з оточуючими.
107. Проблема ранньої двомовності.
108. Дитячі ігри та їх роль у розвитку дитини раннього віку.
109. Психологічні основи навчання дошкільнят.
110. Розвиток пам'яті: основні шляхи покращення пам'яті.
111. Роль мотивації та гри у покращенні запам'ятовування. Використання мнемічних задач.
112. Становлення і розвиток внутрішнього плану дій. Основні етапи розвитку внутрішнього плану дій (П.П. Поддьяков).
113. Розвиток мови: засоби розвитку мови.
114. Навчання читанню дошкільнят; формування синтетичного читання у шестирічок.
115. Поєднання навчання читанню і письму (Л.С. Виготський).
116. Психологічні особливості готовності до навчання в школі.
117. Проблеми мотивації та заохочення дітей до здобуття знань.
118. Навчально-дидактичні ігри та форми занять з дітьми дошкільного віку.
119. Особливості організації навчальної діяльності в молодших класах.
120. Основні труднощі адаптації до навчання в школі та шляхи їх розв'язання.
121. Значення навчання молодших школярів в домашніх умовах.
122. Причини неуспішності дітей молодшого шкільного віку.
123. Особливості научіння та учіння дітей в середніх та старших класах.
124. Основні напрямки розвитку теоретичного інтелекту.
125. Властивості та шляхи вдосконалення практичного мислення дітей середнього і старшого шкільного віку.
126. Розвиток загальних і спеціальних здібностей дітей середнього і старшого шкільного віку.

Психологія виховання

127. Психологічне значення виховання.
128. Проблеми психології виховання.
129. Цілі виховання в контексті сучасних психологічних поглядів.
130. Методологічні й методичні принципи психології виховання.
131. Засоби та методи виховання.
132. Види виховання.
133. Виховний вплив як психолого-педагогічна категорія.
134. Класифікація виховних впливів.
135. Інститути виховання і їх виховні можливості.

136. Психологічні завдання та виховні можливості сімейного виховання.
137. Особливості виховання в неповних сім'ях.
138. Виховання та комунікативний розвиток особистості.
139. Моральне виховання особистості.
140. Колектив і виховання особистості.
141. Сім'я і виховання особистості.
142. Психологія перевиховання.
143. Критерії виховання.
144. Психологічні питання виховання характеру та просоціальної спрямованості особистості.
145. Особливості виховання у немовлячому та ранньому віці.
146. Виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в сім'ї.
147. Виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в іграх.
148. Виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в процесі навчання.
149. Виховання підлітків та юнаків в умовах школи.
150. Педагогічна запущеність дитини як виховна проблема.
151. Поняття важковиховуваності. Акцентуації характеру як причина важковиховуваності.
152. Загальна характеристика девіантної поведінки.
153. Основні симптоми шкільної психологічної дезадаптації.
154. Методи психокорекції осіб з девіантними ознаками.
155. Методи та прийоми самовиховання.
156. Самовиховання підлітків та юнаків.
157. Індивідуальний підхід у вихованні.

Психологія педагогічної оцінки

158. Засоби стимулювання навчання і виховання дітей.
159. Педагогічна оцінка як засіб стимулювання.
160. Умови ефективності педагогічної оцінки.
161. Педагогічна оцінка і самооцінка учня.
162. Психічний розвиток і педагогічна оцінка.

Психологія педагогічної діяльності

163. Психологія педагога як предмет дослідження.
164. Проблеми психології педагогічної діяльності.
165. Психологічна структура педагогічної діяльності.
166. Психологічні вимоги до особистості вчителя.
167. Індивідуальні стилі педагогічного спілкування і діяльності.
168. Психологія педагогічної саморегуляції.
169. Види, наслідки і особливості подолання професійних деформацій у

педагогічній діяльності.

Підготував:
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та інноваційних технологій
В.М. Мицько